

УДК 336.748

Сильні і слабкі сторони концепції паритету купівельної спроможності при визначенні рівноважного валютного курсу національної грошової одиниці

Роксолана Ростиславівна Голуб,
старший викладач кафедри банківської справи
Львівського інституту банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ)

Анотація. Різноманітні підходи до визначення і моделювання валютного курсу є спробою економістів запропонувати раціональну, логічно структуровану базу для прогнозування динаміки курсів національних валют та їхнього взаємозв'язку з основними макроекономічними параметрами. До теперішнього часу результати цих важливих інтелектуальних зусиль залишаються досить контроверсійними. Завдання наукового дослідження вказаної проблеми полягає в тому, щоб розібратись у причинах такої контроверсійності. Доцільно зосередити увагу на відомих на нинішній день моделях валютного курсоутворення, розібратись в їхньому практичному застосуванні, в їхніх сильних і слабких сторонах, оскільки традиційні моделі валютного курсу слугують цінною основою для розробників макромонетарної політики, сприяючи більш глибокому розумінню чинників зміни ціни національної валюти відносно ціни валют інших країн світу.

Ключові слова: валюта, валютний курс, паритет купівельної спроможності, індекс Біг Мак.

Вступ. У пост-бреттон-вудський період валютний курс вважається одним із найважливіших макроекономічних показників. В умовах глобалізації світова економічна система характеризується: посиленням взаємозалежності окремих країн у сфері фінансових відносин; вільним і безперервним рухом капіталів між країнами й регіонами, який підпорядкований реалізації глобальних фінансових стратегій транснаціональних корпорацій та банків; прискореним розвитком світового фінансового ринку і становленням системи наднаціонального регулювання міжнародних фінансів; усуненням бар'єрів між національними ринками товарів і капіталів; значною експансією та інтенсифікацією взаємозв'язків між діловими одиницями національних економічних систем; лібералізацією зовнішньоекономічної діяльності у світі; постійним зростанням обсягів експортно-імпорتنних операцій; функціонуванням міжнародного валютного ринку та здійсненням дилінгових операцій на вказаному сегменті світового фінансового ринку; актуалізацією питання ефективного управління валютними активами, аналізу валютних ризиків, прогнозування тенденцій у флуктуаціях валютних курсів; міжнародною конвергенцією фінансових ринків, прискореною сучасними високотехнологічними системами глобальної комунікації.

Окреслені вище процеси обумовлюють рівні номінального і реального валютних курсів, а з іншого боку – залежать від вказаних рівнів: чинники, які характеризують зміну показників окремої національної (регіональної) економіки, впливають на зміну валютних курсів, які, у свою чергу, обумовлюють параметри економічного розвитку відповідних країн (регіонів).

Більшість традиційних моделей валютного курсу походить із певних форм рівноваги, які, у свою чергу, базуються на оцінюванні відносних цін визначеного товару в різних країнах. Оскільки валютний курс складається з двох валют, він повинен логічно відо-

бражати відносну оцінку товару (кошика товарів і послуг) між двома різними країнами, валюти яких порівнюються, формуючи валютну пару і визначаючи за результатом такого порівняння вартість однієї валюти (базової – валюти чисельника) щодо вартості іншої валюти (розрахункової – валюти знаменника).

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сильних і слабких сторін концепції паритету купівельної спроможності в контексті валютного курсоутворення, з акцентом на найбільш поширеному та спрощеному варіанті використання вказаної концепції – Біг Мак-паритеті купівельної спроможності. При написанні статті використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних процесів: методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, порівняння; економіко-статистичний і графічний методи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним засадам і практичним аспектам реалізації політики валютного курсоутворення присвячено наукові праці відомих зарубіжних учених: Б. Ейхенгріна, Г. Касселя, Дж. М. Кейнса, П. Кругмана, Р. Манделла, Ф. Махлупа, Х. Мінські, С. Моїсеева, А. Наговіцина, І. Фішера, Дж. М. Флемінга, А. Дж. Френкела, М. Фрідмана, Е. Хансена та інших.

Вагомий внесок у дослідження проблем реалізації валютно-курсової політики, а також методологічних та інституційних аспектів валютного курсоутворення забезпечений працями таких відомих українських учених, як О. Барановський, Я. Белінська, А. Гальчинський, В. Геєць, Ф. Журавка, С. Кораблін, І. Крючкова, О. Петрик, О. Плотніков, М. Рубцова, М. Савлук, О. Савченко, А. Скрипник, В. Стельмах, А. Філіпенко, С. Цокол, О. Чугаєв, А. Шаповалов, Т. Унковська, С. Шумська, В. Ющенко, С. Яременко та інших.

Результати. Паритет купівельної спроможності (ПКС), або «закон однієї ціни», є найвідомішою моделлю валютного курсоутворення. Базова ідея, покладена

в основу ПКС, полягає в тому, що у світі, в якому знято всі обмеження для вільної торгівлі, ціна однакового товару має бути однаковою будь-де упродовж довгого періоду часу. Виходячи з ПКС, динаміка валютного курсу повинна відображати довгострокову рівноважну ціну валюти однієї країни відносно валюти іншої країни [1].

Закон однієї ціни виконується за таких умов [2, с. 46]:

- немає жодних бар'єрів у торгівлі товарами (у т. ч. для здійснення арбітражних угод на міжнародному товарному ринку);
- немає жодних транзакційних витрат (затрат на пошук партнерів, проведення перемовин, укладення контракту і його захист, на побудову управлінських логістичних мереж тощо (поняття «транзакційні витрати» було введено в економічну теорію Нобелівським лауреатом Рональдом Гаррі Коузом, який використовував його для пояснення причин існування фірми як організації, яка замінює ринковий механізм. Пояснення Р. Коуза викликало революцію в економічній науці і привело до появи нової інституційної економічної теорії, у рамках якої транзакційні затрати є одним з основних інструментів аналізу) [3, с. 63];
- товари, які продають, є абсолютно гомогенними (однаковими).

Суть ПКС можна прояснити за допомогою такого прикладу. Якщо ціна сучасного спортивного автомобіля коштує в Україні 1 млн грн, у той час як його ціна в одній із країн – членів євросони становить 100 тис. євро, то за умови використання вказаного автомобіля як репрезентативного товару для пошуку цінового диференціалу між двома країнами і для виходу на рівноважне співвідношення валют за ПКС ми встановлюємо рівноважний валютний курс пари EUR / UAH на рівні 10 (1 євро коштує 10 гривень).

Якщо встановлена виходячи з ПКС рівновага валютного курсу EUR / UAH на рівні 10 гривень за 1 євро, ми можемо очікувати, що: по-перше – фактичний валютний курс повинен повертатися до рівноважного упродовж тривалого періоду часу; по-друге – фактичний валютний курс відображає величину переоцінки чи недооцінки національної валюти в порівнянні з рівноважним значенням, визначеним за ПКС.

Трансмисійний (передавальний з інформаційного погляду) механізм, продемонстрований у наведеному вище гіпотетичному прикладі, є також механізмом, який усуває недооцінку гривні так: дешева (недооцінена) валюта → приваблює покупців-нерезидентів → збільшує попит на національну валюту для придбання товарів → поціновує національну валюту.

Математична інтерпретація концепції ПКС може бути представлена за допомогою такого виразу:

$$E = \frac{P}{P^*} \quad (1)$$

Інший спосіб запису цього виразу:

$$P = E \times P^* \quad (2)$$

де E – довготерміновий рівноважний валютний курс, визначений за ПКС;

P – внутрішній рівень цін на репрезентативні товари;

P^* – зовнішній рівень цін на репрезентативні товари.

Вищенаведені математичні формули відображають фундаментальний погляд на концепцію ПКС, суть якого полягає в тому, що довгостроковий рівноважний валютний курс є прямою функцією співвідношення між внутрішніми (національними) і зовнішніми цінами на однакові товари, якими торгують у відповідних двох країнах.

Виходячи з практичних засад інтерпретації валютних курсів, формулу запису ПКС можна записати так:

$$E = \frac{P_q}{P_b} \quad (3)$$

де E – довготерміновий рівноважний валютний курс, визначений за ПКС;

P_q – рівень цін на репрезентативні товари, виражений у розрахунковій валюті;

P_b – рівень цін на репрезентативні товари, виражений у базовій валюті.

Доцільно розібратися у причинах відхилення валютних курсів від моделі ПКС. Валютні курси, які не відповідають ПКС, називають «зміщеними» (від рівноважного рівня), з огляду на що передбачається, що вони повернуться до рівноважного курсу, визначеного за ПКС.

Подібного роду зміщення розглядаються як такі, що викликані тимчасовими викривленнями або в цінах на товари, або у валютних курсах, які мають бути швидко усунуті раціональним ринком, орієнтованим на одержання вигоди. Однак практика свідчить про те, що вказані зміщення можуть тривати упродовж місяців чи навіть років. Іншими словами, регулятори, інвестори, трейдери, корпорації, які базують свої короткострокові рішення на даних моделі ПКС, роблять це на свій власний ризик. Результати моделі ПКС на короткострокових проміжках часу залишають бажати кращого, саме тому модель одержала у практиці валютного трейдингу іншу назву – «дуже ненадійний прогнозист» (PPP – Pretty Poor Predictor), на відміну від традиційної інтерпретації цієї аббревіатури – паритет купівельної спроможності (PPP – Purchasing Power Parity) [4].

Виникає закономірне запитання: яким чином вказані зміщення трапляються у вільній ринковій економіці, в якій ринковий механізм цінового регулювання (вирівнювання) має спрацьовувати дуже швидко? Якщо між двома країнами налагоджена вільна торгівля, ціновий диференціал щодо окремого товару чи товарного кошика, має створювати можливість для арбітражу (одержання вигоди від придбання ідентичного товару за меншою ціною у країні, валюта якої є недооціненою). Арбітражні угоди дуже швидко стануть причиною поцінування валюти в тій країні, де вона була недооціненою, і знецінення валюти в тій країні, в якій вона була переоціненою. Насправді це не відбувається в межах короткострокового періоду часу з огляду на такі ось причини.

Реальна економіка не є економікою абсолютно досконалої вільної торгівлі. Концепція досконалої вільної торгівлі передбачає відсутність імпорتنих тарифів, відсутність експортних субсидій і досконалу конкуренцію в економіці. Проте реальне середовище, в якому ділові одиниці ведуть свій бізнес, далеке від ідеального, незважаючи на значний прогрес, досягнутий в економічній глобалізації. Як наслідок, ціни на товари залишаються суттєво викривленими наявністю торговельних обмежень і преференцій, що, у свою чергу, є основною причиною відхилення фактичних валютних курсів від їхніх рівноважних значень, вирахованих за ПКС.

Механізм пристосування (фактичного валютного курсу до модельного за ПКС) спрацьовує не дуже швидко. У періоди значної волатильності (цінової нестабільності) ринку корпорації можуть відкладати перегляд встановлених цін і прогнозований рівень валютного курсу, намагаючись зрозуміти, де найбільш прийнятні для них рівні щодо конкурентоспроможності та рентабельності.

Ціна товару (групи товарів) можливо не є найважливішим чинником валютного курсу. Базове припущення, яке покладено в основу ПКС, полягає в тому, що відносна ціна ідентичних товарів є головним драйвером валютних курсів. Однак з урахуванням лібералізації ринків капіталу, яке відбулось упродовж останніх чотирьох декад, вказаний чинник перестав бути вирішальним.

Товар або споживчий кошик товарів може суттєво відрізнитися в різних країнах. Склад товарів, які включаються у споживчий кошик, не є стандартизованим у глобальному вимірі (у кожній країні він різний). Однак навіть за умови ідентичного складу кожен товар може відрізнитися щодо якості, затратності його виробництва і попиту на нього, обумовленого розбіжністю у смаках і вподобаннях у різних країнах.

Ефект базисного року. Важливою проблемою є відповідь на питання про те, з якого часу потрібно здійснювати аналіз ПКС. Логічно пропонувати його здійснення з моменту завершення існування попередньої Бреттон-Вудської валютної системи (1971–1973 рр.). Однак вказані далекосяжні для валютного ринку зміни відбулися в ті часи, коли інфляція перебувала на своїх пікових історичних значеннях, що, у свою чергу, суттєво спотворювало б результати.

ПКС не застосовується для товарів і послуг, які не можуть бути орієнтовані на експорт. Наприклад, послуги перукаря дешевші у Львові, ніж у Лондоні, однак не знайдеться жодної людини, яка б вирушила в таку далеку подорож, керуючись виключно різницею в ціні цієї послуги. І річ не тільки у вартості транспортних послуг (їх можна здешевити, добираючись із Лондона до Львова автостопом, а не літаком), які повністю нівелюють різницю в ціні послуги перукаря, а й у часі, який доведеться витратити на дорогу.

Співвіднесення ПКС і корпоративної стратегії ціноутворення. Закон однієї ціни передбачає, що валютний курс буде змінюватися в довгостроковому періоді часу в напрямі забезпечення відносної цінової рівноваги на однакові товари в будь-якій країні. Од-

нак корпорації не обов'язково дотримуватимуться ПКС, оскільки вони розробляють свою цінову стратегію, виходячи з багатьох специфічних для окремої країни факторів, серед яких можна виокремити такі: динаміка місцевого попиту і пропозиції на відповідний товар; вартість доставки товару в межах певної країни (залежить від розвитку місцевої транспортної інфраструктури, а також від внутрішніх цін на паливо); культурні особливості смаків і вподобань; місцева еластичність попиту на товар; ціни конкурентів; розмір ринкової ніші тощо.

Класичні економісти стверджують, що подібного роду цінові варіації є тимчасовими спотвореннями, які повинні бути усунуті в довгостроковому періоді часу ефективністю ринку. Однак для корпоративного менеджера, який керується орієнтирами швидкозмінюваних конкурентних пріоритетів у ринковому середовищі, де кожен конкурент намагається максимізувати свій прибуток і наростити ринкову нішу в короткостроковому періоді часу, не існує такого поняття, як «тимчасові спотворення». Унаслідок цього ПКС може досить часто не виконуватися навіть щодо абсолютно гомогенних (однакових) товарів, оскільки реальні цінові стратегії, які домінують у практиці, мають зовсім інші орієнтири.

Одним із найпростіших і водночас найточніших способів практичного використання ПКС є Big Mac Index (Big Mac є абсолютно гомогенним товаром, незалежно від того, в якій країні його споживають), який визначається в рамках «бургерноміки» – аналізу валютних курсів, виходячи з вартості «Big Mac» у різних країнах. Вартість вказаного товару, у свою чергу, визначається шляхом конвертації ціни «Big Mac» з національної валюти в долар США на визначену дату проведення дослідження. Індекс «Big Mac» регулярно публікується журналом «The Economist» із 1986 року [5].

Зазначимо, що дані по Україні для розрахунку Big Mac Index журнал «The Economist» почав публікувати з травня 2004 року. Проведений нами аналіз свідчить про те, що упродовж останньої декади аж до січня 2014-го українська гривня була постійно недооціненою (Big Mac в Україні коштував дешевше, ніж у США). Недооціненість гривні щодо так званого Мак-паритету (McParity – визначення рівноважного валютного курсу, виходячи з порівняння доларових цін на Big Mac у двох вибраних країнах) означала, що упродовж декади національна грошова одиниця України залишалася сильно девальвованою (у середньому на 48%) відносно долара США (рис. 1) і за умови плаваючого валютного курсу гривня мала б поціновуватися (рости) відносно долара США. Однак цього не відбувалося з огляду на політику фіксованого офіційного курсу НБУ, а також через інші чинники, які не враховуються моделлю ПКС і тим більше її спрощеним варіантом – Мак-паритетом купівельної спроможності при визначенні рівноважного валютного курсу.

Наші попередні застереження щодо прогностичних якостей спрощеної моделі ПКС (Big Mac ПКС) доцільно перевірити на курсах основних валют міжнародного валютного ринку.

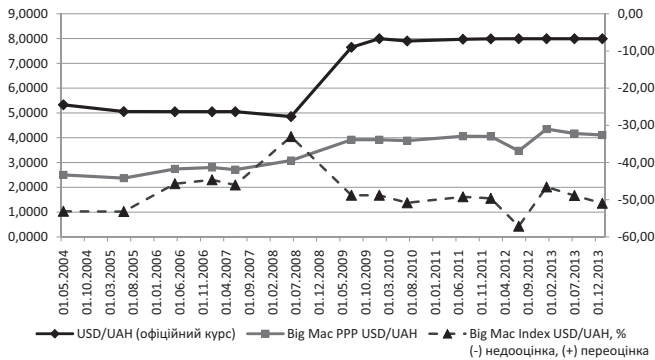

Рис. 1. Порівняльна динаміка валютного курсу USD / UAH

Примітка. Розраховано автором за даними [6; 7]

Рис. 2 показує порівняльну динаміку Big Mac Index, Forex-курсу і Big Mac ПКС-курсу валютної пари USD / EUR.

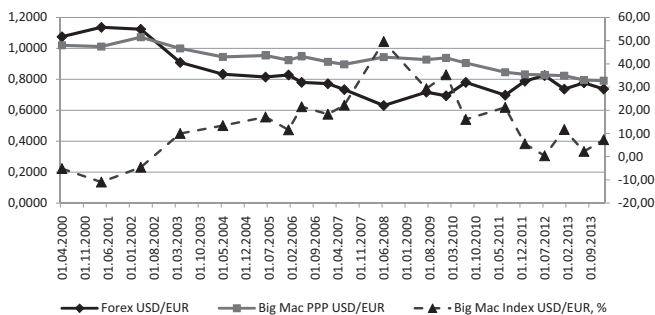

Рис. 2. Порівняльна динаміка валютного курсу USD / EUR

Примітка. Розраховано автором за даними [7; 8]

Аналіз даних, наведених на рис. 2, дозволяє констатувати наявність довгострокової конвергенції (сходження) між Біг Мак ПКС-курсом валютної пари USD / EUR та її ринковим валютним курсом (Forex-курсом). За розглядуваний проміжок часу євро залишалося переоціненим відносно долара США в середньому на 13,6%. Рівень ревальвації єдиної європейської валюти відносно долара США, виходячи із Мак-паритету купівельної спроможності, досягнув свого максимуму в червні 2008 року (+49,7%), напередодні основних подій, які супроводжували наступну світову фінансову кризу. У липні 2012 року ринковий і ПКС валютні курси вирівнялися між собою. Станом на початок 2014-го євро знов позиціонувалося як переоцінене відносно долара США на 7,3%. Слід зазначити, що з моменту введення євро в готівковий обіг (січень 2002 року) і до червня 2008-го Біг Мак-індекс валютної пари USD / EUR демонстрував семирічний період росту, нарощуючи очікування ринку щодо припинення ревальвації євро і майбутнього його знецінення відносно долара США. Падіння євро почалося в липні 2008 року і супроводжувалося стрімким падінням індексу Біг Мак упродовж наступних чотирьох років аж до точки майже абсолютної рівноваги Мак-паритетного курсу з ринковим курсом USD / EUR (за станом на кінець липня 2012 року значення Біг Мак-індексу становило +0,39%).

Рис. 3 показує порівняльну динаміку трьох окреслених вище показників для валютної пари USD / JPY.

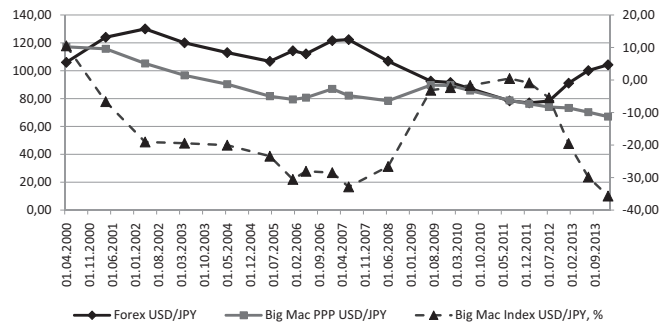

Рис. 3. Порівняльна динаміка валютного курсу USD / JPY

Примітка. Розраховано автором за даними [7; 8]

Упродовж останніх п'ятнадцяти років японська єна залишалася недооціненою відносно долара США в середньому на 16,1%. Рівень девальвації японської єни відносно долара США, виходячи із Мак-паритету купівельної спроможності, досягнув свого першого максимуму в червні 2007 року (-32,87%), завдяки до основних подій, які супроводжували наступну світову фінансову кризу. У липні 2011 року ринковий і ПКС валютні курси вирівнялися між собою. За станом на початок 2014-го японська єна продемонструвала свій новий девальваційний максимум, ставши недооціненою відносно долара США на -35,7%. Слід зазначити, що з квітня 2000 року до червня 2007-го Біг Мак-індекс валютної пари USD / JPY демонстрував семирічний період падіння, нарощуючи очікування ринку щодо припинення девальвації японської єни і майбутнього її поцінування відносно долара США. Поцінування єни почалося в червні 2007 року і супроводжувалося стрімким зростанням індексу Біг Мак упродовж наступних чотирьох років, аж до точки майже абсолютної рівноваги Мак-паритетного курсу з ринковим курсом USD / JPY (за станом на кінець липня 2011 року значення відповідного Біг Мак-індексу становило +0,45%). Нова девальваційна хвиля японської єни, яка почалася після липня 2011 року, досягнула в січні 2014-го нового максимуму, що не безпідставно дає учасникам міжнародного валютного ринку підстави очікувати нової хвилі поцінування японської єни відносно долара США.

Рис. 4 показує порівняльну динаміку Big Mac Index, валютного курсу Forex і Мак-паритетного валютного курсу пари USD / GBP. За вказаний період часу британський фунт стерлінгів виявився переоціненим відносно долара США в середньому на 6,5%. Рівень ревальвації британського фунта відносно долара США, виходячи із Мак-паритету купівельної спроможності, досягнув свого максимуму в червні 2008 року (+28,03%). Після цього відбулося різке знецінення британської національної валюти відносно долара США, пік якого припав на липень 2013-го (-11,8%). За станом на січень 2014 року валютний курс USD / GBP перебував у майже ідеальній рівновазі (значення індексу Біг Мак становило +0,06%).

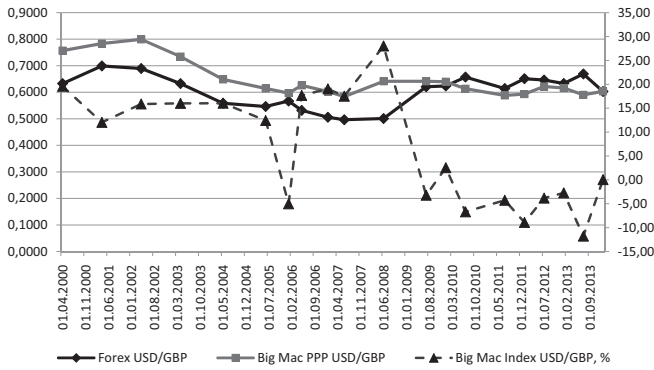

Рис. 4. Порівняльна динаміка валютного курсу USD / GBP

Примітка. Розраховано автором за даними [7; 8]

Останньою з основних валют, яку доцільно розглянути в ретроспективі щодо аналізу динаміки її фактичного валютного курсу в порівнянні з Мак-паритетним курсом, є австралійський долар.

Рис. 5 показує порівняльну динаміку Big Mac Index, валютного курсу Forex і Мак-паритетного валютного курсу пари USD / AUD. За вказаний період часу австралійський долар виявився недооціненим відносно долара США в середньому на 9,9%. Рівень девальвації австралійського долара відносно долара США, виходячи із Мак-паритету купівельної спроможності, досягнув свого максимуму у квітні 2001 року (-40,4%). Після цього відбулося поступове поцінування австралійської національної валюти відносно долара США, пік якого припав на липень 2011-го (+21,6%). За станом на січень 2014 року валютний курс USD / AUD був на рівні, який свідчить про незначну недооцінку (у порівнянні з розглядуваною амплітудою коливань) австралійського долара (-3,3%).

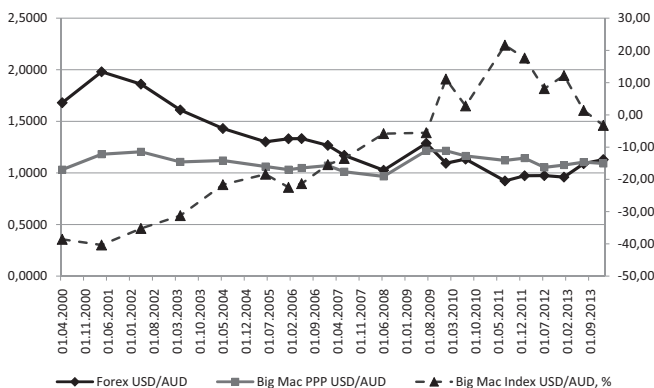

Рис. 5. Порівняльна динаміка валютного курсу USD / AUD

Примітка. Розраховано автором за даними [7; 8]

На наш погляд, цікавим є дослідження середніх рівнів динаміки Big Mac Index, валютного курсу Forex і Мак-паритетних валютних курсів відповідних валют на довгостроковому часовому горизонті. Серед іншого, аналіз волатильності ринкових і Мак-паритетних валютних курсів, а також Big Мак-індексу відповідних валютних пар дає змогу оцінити потенційні девальваційно-ревальваційні ризики конкретних валют.

На рис. 6 показано середні значення Big Мак-індексу і його стандартні (середньоквадратичні) відхилення в розрізі розглянутих та проаналізованих нами вище валютних пар за відповідний період часу.

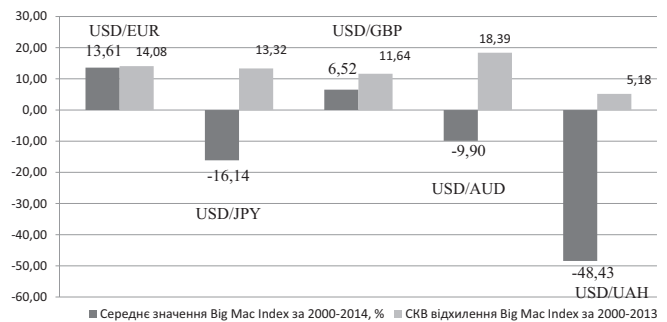

Рис. 6. Характеристика значень Big Мак-індексу у розрізі валютних пар за 2000–2013 рр. (Україна – за 2004–2013 рр.)

Аналіз стандартних відхилень значень Big Мак-індексу може бути додатковим індикатором ризику операцій із валютами відповідної пари. З рис. 6 випливає, що за розглядуваний період часу найменш ризиковою валютною парою була USD / UAH (5,18), у той час як найбільш ризиковою була пара USD / AUD (18,39). Проте режим фіксованого валютного курсу в Україні робить відповідні зіставлення з вільно конвертованими валютами світу не зовсім коректним. Порівнювати слід виключно ті валютні пари, які належать до однакових режимів валютного курсу. Зокрема, коли йдеться про основні валюти міжнародного валютного ринку з долларом США як базовою валютою, то найбільш волатильною (найбільш ризиковою) за розглядуваний період часу була валютна пара USD / AUD, на другому місці за рівнем ризику – пара USD / EUR, на третьому – USD / JPY і найменш волатильна пара – USD / GBP.

Висновок. Підсумовуючи розгляд сильних і слабких сторін концепції ПКС при визначенні рівноважного валютного курсу, зазначимо, що концепція, і особливо її спрощений варіант (Big Mac Index), є справді наочним і швидким способом з'ясування недооціненості та переоціненості валют. Разом із тим робити висновки із зіставлення цін на споживчий кошик товарів і послуг, який не є стандартизованим у всьому світі, та й із співвідношення цін на стандартизований гамбургер, потрібно з великою обережністю. Навіть ціна абсолютно гомогенного товару (гамбургера) значною мірою залежить від місцевих витрат, таких як вартість оренди і заробітна плата персоналу та ін., які помітно відрізняються в різних країнах і мають тенденцію бути значно нижчими в бідніших країнах у порівнянні зі США.

Іншими важливими чинниками відхилень є те, що: реальна економіка не є економікою абсолютно досконалої вільної торгівлі; механізм пристосування (фактичного валютного курсу до модельного за ПКС) спрацьовує з певним часовим лагом; ціна товару (групи товарів) не є найважливішим чинником валютного курсу; товар або споживчий кошик товарів може

суттєво відрізнятися в різних країнах (кожен товар може відрізнятися щодо якості, затратності його виробництва і попиту на нього, обумовленого розбіжністю у смаках і вподобаннях у різних країнах); ПКС не застосовується для товарів і послуг, які не можуть бути орієнтовані на експорт; практичне зіставлення

ПКС і корпоративної стратегії ціноутворення відрізняється від теоретичного.

Крім того, слід пам'ятати, що Мак-паритет можна вважати довгостроковим прогностичним орієнтиром виключно для валют тих країн, валютні режими яких є вільно плаваючими (нефіксованими).

Список використаних джерел

1. Балацкий Е. Факторы формирования валютных курсов: плюрализм моделей, теорий и концепций / Е. Балацкий // Мировая экономика и международные отношения. – 2003. – № 1. – С. 46–58.
2. Наговицин А. Г. Валютный курс. Факторы. Динамика. Прогнозирование / А. Г. Наговицин, В. В. Иванов. – М. : ИНФРА, 1995. – 176 с.
3. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Рональд Коуз. – М. : «Дело ЛТД» при участии изд-ва «Catallaxy», 1993. – 192 с.
4. Froot K. Perspectives on PPP and long-run real exchange rates [Електронний ресурс] / К. Froot, К. Rogoff // NBER Working Paper. – 1999. – No. 4952. – April. – P. 1–57. – Режим доступу : <http://www.nber.org/papers/w4952>.
5. The Big Mac Index: Global exchange rates, to go [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economist.com/content/big-mac-index>.
6. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют за період [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/curmetal/currency/search/form/period>.
7. Historical Data from the Economists Big Mac Index (1986–2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bigmacindex.org>.
8. Stooq Quotes: Currency Majors [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://stooq.com/t/?i=558>.

Summary. In the article we examined advantages and disadvantages of the purchasing power parity concept in a context of formation of a currency exchange rate, with an accent on the most widespread variant of use of the specified concept – Big Mac parity of purchasing power.

Keywords: currency, exchange rates, purchasing power parity Big Mac Index.